

Josep M Vallès Martí

Dr. Joan Giné i Partagàs

Higienista

CisterBooks

Col·lecció CisterBooks - 2

Director de la col·lecció: Josep M Rovira i Valls

CULTURA i PAISATGE
A LA RUTA DEL CISTER

Dr. Joan Giné i Partagàs

Higienista

Per Josep M Vallès i Martí

© Josep M Vallès i Martí

© D'aquesta edició: Cultura i Paisatge a la Ruta del Cister

Edita: Cultura i Paisatge

Disseny i maquetació: Ideastudi - TGD

Edició digital. Tots els drets reservats.

Editat a Catalunya, el mes de setembre de 2018.

Dr. Joan Giné i Partagàs

Higienista

per
Josep M. Vallès
i Martí

CisterBooks

Joan Giné i Partagás

(Cabra 1836 - Barcelona 1903)

Nascut a Cabra del Camp el 1836, fill i net de metges, es llicencià en Medicina a la Universitat de Barcelona el 1858. Quatre anys més tard es doctorava al Col·legi Sant Carles de Madrid. El 1863 va iniciar la seva activitat professional com a metge rural a Vila-rodonà i aviat va obtenir una plaça de professor a la Universitat de Barcelona. El 1866 fou catedràtic per oposició, a la Universitat de Santiago de Compostela. Els curs següent ocupava la càtedra d'Higiene a Barcelona, de la qual fou el primer titular. El 1871 s'encarregà de la càtedra de Clínica Quirúrgica. Des de 1892 fins a la seva mort a Barcelona, el 1903, va ser degà de la Facultat de Medicina i rector de la Universitat de Barcelona.

El 1866 havia creat l'Institut Mèdic de Barcelona. Fou impulsor de l'Hospital Clínic i el 1873 dirigí el sanatori Nueva Belén, a Sant Gervasi. Introduí a l'Estat espanyol els estudis de psiquiatria i els corrents més avançats de la medicina del seu temps. Deixebles i col·laboradors seus van integrar la primera escola psiquiàtrica d'Espanya. Fou pioner en l'ensenyament de la ciència dermatològica, i les seves teories es reflectiren en un tractat publicat el 1880.

Fundà les publicacions *Revista Frenopàtica Barcelonesa* (1881) i *La independència mèdica* (1896) de la qual fou director. Va ser l'encarregat de preparar el primer congrés espanyol de psiquiatria a Barcelona: Primer Certamen Frenopático (1883). A través del periodisme mèdic, contribuí a difondre diferents corrents científics.

Escriví tractats de frenopatia i de dermatologia. La seva primera obra però fou *Tratado de higiene rural* (1860), on reflecteix la seva experiència dels primers anys d'exercici a Vila-rodonà. *Curso elemental de higiene privada y pública* (1871), premiada per la Real Academia de Medicina de Madrid

en el Congrés de 1875-76, la segona edició es publicava el 1875 i una tercera a Barcelona el 1882, *Descripción, marcha funcional y Reglamento orgánico del Manicomio Nueva Belén* (1874), *Curso de higiene privada. Tratado teórico-práctico de freno-patología* (1876) i *Ensayo teórico-práctico sobre la homología y heterología frenopáticas* (1878). Moltes de les seves obres s'inspiraren en l'escola francesa. Conreà la literatura d'humor i la novel·la de ciència ficció: *Un viaje a Cerebrópolis* (1884), *La familia de los onkos* (1888) i *Misterios de la locura* (1890). Altres foren els seus *Discursos y memoriales*, *Homologia y Heterologia frenopática*, *Estudios clínicos sobre sección por ligadura elástica*. El seu tractat de dermatologia quirúrgica abasta 840 pàgines, en dos volums (1880 i 1883). *Tratado clínico Iconográfico de las enfermedades venéreas y sifilíticas* (1883-84). Publicà, també, treballs traduïts de científics estrangers com Virchow.

Va consagrar la seva vida a la humanitat malalta, dedicant la seva privilegiada intel·ligència i el seu gran saber teòric a difondre els seus coneixements i investigacions en camps tan diversos com la higiene, la dermatologia, la frenopatia o la història mèdica. En el decurs d'una invasió de febre groga ajudava els pacients amb la meitat del seu sou, promovent continuades campanyes en favor de la higiene pública i privada i, de manera especial, la higiene industrial.

El seu reconeixement professional es mostra en el títols honorífics que se li atorgaren. Nombrosos estudiosos han seguit la seva obra i han escrit sobre ell. A tall d'homenatge recordem només Josep M. Calbet i Camarasa.

L'aspecte de la seva personalitat professional que aquí més ens interessa és la de Giné higienista. Ausín Hervella¹ li dedica tot un capítol. Durant quatre anys (1867-1871), Giné s'encarregà de l'ensenyament d'Higiene a la Universitat. Al llarg de la seva vida, sempre mostrà una especial predilecció per aquesta matèria. Després d'escriure el seu tractat d'*Higiene Rural*, s'ocupà de la higiene privada, pública i industrial. Participà en representació de l'Estat espanyol en el Congrés Internacional d'Higiene de Ginebra de 1882.

1 AUSÍN HERVELLA, J.L., *Dr. Giné i Partagàs (1836-1903). En homenatge*. Col·legi Oficial de Metges de Barcelona. 2003.

Per a la medicina hispana, aquest congrés serà decisiu per la consolidació dels criteris microbiologistes.²

En conjunt, les seves obres sobre higiene van desvetllar l'interès acadèmic i científic sobre la matèria i sovint eren utilitzades com a llibres de text. La seva tesi de la correlació entre la moral i la higiene s'incardina en la concepció positivista de Giné. Escrivia Giné en el seu *Curso elemental de higiene pública y privada*:

La higiene y la virtud, en efecto, se inspiran en un mismo sentimiento: el bien moral; todo lo que es moralmente bueno, es higiénico; así como todo lo que la Higiene aplaude, está conforme con la moral.

Després d'ocupar la Càtedra de Clínica Quirúrgica del 1871 al 1874, la seva dedicació a la higiene continuarà i col·laborarà amb els seus seguidors. A partir de 1870 forma part de diferents juntes d'organismes sanitaris consultius de diferents àmbits. Organitza cicles de conferències parlant de la higiene del treball que es publiquen a *La Independència Médica*.

El seu col·laborador, Rodríguez Méndez, és qui millor ha estudiat l'obra higienista de Giné i Partagàs i ens ha deixat la que potser sigui l'opinió més autoritzada sobre la matèria.³

L'Espluga de Francolí - Cabra, estiu de 2018

2 AUSIN, Oc. p. 147

3 AUSIN, Oc. p. 152.